

Sygn. akt III AUa 1266/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2018 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Monika Kiwiorska-Pająk

Sędziowie: SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)

SSO del. Artur Tomanek

Protokolant: Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2018 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku D. G. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o rekompensatę

na skutek apelacji D. G. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 3 lipca 2018 r. sygn. akt VIII U 525/18

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 3 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie D. G. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z 16 lutego 2018 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawa do emerytury z rekompensatą.

Sąd pierwszej instancji ustalił następujący stan faktyczny:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. decyzją z 20 października 2004 r. ustalił wnioskodawczyni wartość kapitału początkowego w wysokości 796,51 zł.

Decyzją z 12 października 2011 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczyni przyznania emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ do 1 stycznia 1999 r. nie został udowodniony 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, 20-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz nie osiągnęła wieku emerytalnego.

Decyzją z 23 marca 2017 r. organ rentowy ponownie ustalił wnioskodawczyni kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, decyzją z 7 listopada 2017 r., po rozpatrzeniu wniosku z 6 września 2017 r. przyznał wnioskodawczyni emeryturę od 1 października 2017 r., tj. od dnia wejścia w życie przepisów.

Decyzją z 13 lutego 2018 r., po rozpatrzeniu wniosku organ rentowy ponownie ustalił wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. Decyzją z 16 lutego 2018 r. organ rentowy przeliczył wnioskodawczyni emeryturę od 1 października 2017 r. Wnioskodawczyni ma udowodniony staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 12 lat, 11 miesięcy i 23 dni.

D. G. (1), w okresie od 1 października 1973 r. do 23 czerwca 1989 r., była zatrudniona w Biurze (...) we W. w wymiarze pełnego etatu na stanowisku kopisty ozalidowego. Wnioskodawczyni wywoływała projekty na maszynach, które kopiowały papier światłoczuły.

Świadek D. C. pracowała razem z wnioskodawczynią w Biurze (...) we W.. Świadek pracowała na stanowisku pomocnika introligatora.

Świadek D. G. (2) pracowała w Biurze (...) we W. razem z wnioskodawczynią w pracowni poligraficznej.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ D. G. (1) nie spełnia przesłanek do przyznania prawa rekompensaty, o których mowa w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych (t.j.: Dz.U.2017.664), który Sąd przytoczył. Jak wyjaśnił Sąd rekompensata nie jest samoistnym świadczeniem pieniężnym. Stanowi ona dodatek do kapitału początkowego i łącznie z tym kapitałem podlega waloryzacji, a w efekcie powiększa podstawę obliczenia emerytury. Wysokość rekompensaty będzie wykazana w decyzji ustalającej wysokość emerytury. Jednocześnie Sąd zaznaczył, że rekompensata nie przysługuje osobie, która ma ustalone prawo do emerytury pomostowej albo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd pierwszej instancji podał również, że przy ustalaniu 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganego do obliczenia rekompensaty stosuje się analogiczne zasady jak przy ustalaniu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania tej pracy. Niezbędne jest, aby praca w szczególnych warunkach była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danych stanowisku. Do obliczenia rekompensaty uwzględnia się przede wszystkim okresy pracy w szczególnych warunkach wymienionej w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Przechodząc na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że kwestią sporną było czy wnioskodawczyni posiada co najmniej 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach uprawniający ją do rekompensaty w myśl cyt. wyżej przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Organ rentowy nie uwzględnił bowiem do tych okresów zatrudnienia wnioskodawczyni od 1 października 1973 r. do 30 czerwca 1976 r. i zrobił to według Sądu Okręgowego słusznie, bowiem w wykazie A, stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia, nie wymieniono stanowiska pracy kopisty ozalidowego. Ubezpieczona wywoływała projekty na maszynach, które kopiowały na papier światłoczuły, która to praca nie została uznana za pracę w warunkach szczególnych, a zatem w świetle obowiązujących przepisów nie spełnia warunków do przyznania jej żądanej rekompensaty. Sąd zwrócił również uwagę, że także stanowisko zajmowane przez wnioskodawczynię nie zostało ujęte w załącznikach nr 1 i nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Reasumując Sąd ten stwierdził, że praca odwołującej nie może być zakwalifikowana do prac wykonywanych w warunkach szczególnych, a wobec faktu, że ubezpieczona nie posiada 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych, nie spełnia przesłanek wymaganych do nabycia żądanej rekompensaty.

Z powyższym wyrokiem nie zgodziła się wnioskodawczyni wywołując apelację, w której zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a to art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych oraz § 2 i § 4 ust. 1 pkt 3 Wykazu A, działu XI rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a także sprzeczność ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, a to przez przyjęcie, że wnioskodawczyni

nie udowodniła co najmniej 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przebytego do 31 grudnia 2008 r. oraz że wykonywana przez nią praca nie była w ogóle pracą wykonywaną w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe apelująca wniosła o zmianę wyroku przez uwzględnienie odwołania w całości i zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy w całości Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz do orzeczenia o kosztach procesu przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie podlega uwzględnieniu. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny, a swe ustalenia oparł na należycie i wnikliwie zgromadzonym materiale dowodowym, którego ocena nie może być uznana za dowolną w okolicznościach sprawy. Przedmiotem sporu było ustalenie, czy wnioskodawczyni wykazała co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U.2018.1270 t.j.) i czy w związku z tym przysługuje jej prawo do rekompensaty przewidzianej w art. 21 ust. 1 Ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2018.1924 t.j.). Stosownie bowiem do treści tego przepisu rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Zgodnie natomiast z art. 32 ust. 4 ustawy emerytalno-rentowej rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki uprawniające do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze określone są przepisami Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.1983.8.43 ze zm.), które zachowało moc obowiązującą (por. uchwałę z 13 lutego 2002 r. w sprawie III ZP 30/01, OSNP 2002/10/234). W uchwale tej SN dokonał wykładni pojęcia „przepisy dotychczasowe”, wskazując na przepisy rozporządzenia, z wyłączeniem tych, które zobowiązywały ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalenia wykazu stanowisk pracy w podległych im zakładach pracy. Stwierdził, że odesłanie do przepisów dotychczasowych w kwestii wykazów obejmujących świadczenie pracy w warunkach szczególnych, zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, nie obejmuje przepisów kompetencyjnych § 1 ust. 2-3 rozporządzenia. Odesłanie dotyczy więc tylko wieku emerytalnego, rodzajów prac, stanowisk, warunków uprawniających do wcześniejszej emerytury. To pozwala na wniosek, że przepisy dotychczasowe, o których mowa w odesłaniu, to § 2 ust. 1 rozporządzenia, stanowiący, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy; przepisy § 4-8a, określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia oraz przepisy § 9-15, dotyczące wieku emerytalnego i warunków przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze. Sąd Najwyższy w konsekwencji stwierdził więc, że odesłanie do przepisów dotychczasowych nie dotyczy kompetencji do tworzenia wykazów obejmujących stanowiska, na których świadczy się pracę w szczególnych warunkach, ale obejmuje samą treść tych wykazów i inne okoliczności wyraźnie wskazane w art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej in principio, co zostało zaakceptowane przez Trybunał Konstytucyjny w motywach wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14.06.2004 r., P 17/03 (OTK-A 2004 nr 6, poz. 57).

Przechodząc na grunt rozpoznawanej sprawy wskazania wymaga, że wnioskodawczyni, w okresie od 1 października 1973 r. do 23 czerwca 1989 r., była zatrudniona w Biurze (...) we W. w pełnym wymiarze czasu pracy, przy czym jak wynika z przedłożonego przez ubezpieczoną zaświadczenia o wykonywaniu prac w warunkach szczególnych z 28 października 2002 r. w całym ww. okresie świadczyła ona pracę na stanowisku kopisty ozalidowego, tj. wykonywała prace przy bezpośredniej obsłudze aparatów reprodukujących w drukarniach oraz produkcja i obróbka drukarskich form kopiiowych i form drukowych, o których mowa w wykazie A, dziale XI, pod poz. 3 załącznika do

rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r., natomiast w zwykłym świadectwie pracy, wystawionym bezpośrednio po ustaniu stosunku pracy, tj. 29 czerwca 1989 r., wskazano, że w okresie zatrudnienia wnioskodawczyni wykonywała pracę na stanowiskach pomocnika kopisty, a następnie kopisty ozalidowego.

Organ rentowy uznał jako pracę wykonywaną w warunkach szczególnych tylko część ww. okresu, tj. zatrudnienie od 1 lipca 1976 r. do 23 czerwca 1989 r. w wymiarze 12 lat, 11 miesięcy i 23 dni, argumentując to faktem, że w tym czasie wnioskodawczyni zajmowała stanowisko kopisty ozalidowego.

Wobec tego przedmiot sporu koncentrował się na zakwestionowanym przez ZUS zatrudnieniu wnioskodawczyni od 1 października 1973 r. do 30 czerwca 1976 r. W ocenie organu rentowego, którą podzielił Sąd pierwszej instancji w tym okresie wnioskodawczyni wykonywała pracę na różnych stanowiskach, np. pomocnika kopisty, wywoływacza rysunków, które nie były zaliczane do prac w warunkach szczególnych, bo nie zostały wymienione ani w powołanym wyżej rozporządzeniu Rady Ministrów z 1983 r. ani też w zarządzeniu nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty.

Analizując zgromadzony w tej sprawie materiał dowodowy Sąd Apelacyjny podzielił wniosek, że ww. okres zatrudnienia wnioskodawczyni nie może być zaliczony w poczet stażu szczególnego.

W pierwszej kolejności zaznaczenia wymaga, że uwzględnienie danego okresu do emerytury w obniżonym wieku nie jest uzależnione od wystawienia świadectwa pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Wystawienie takiego dokumentu może jedynie sugerować, że pracownik w spornym okresie pracował w warunkach szczególnych. Można zatem stwierdzić, że stosowne świadectwo pracy stwarza pewne domniemanie faktyczne, które z racji tego, że jest to dokument prywatny, pozwala przeprowadzić postępowanie ponad wskazane w tym dokumencie okoliczności. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem treść świadectwa pracy oraz świadectwa pracy w szczególnych warunkach może podlegać weryfikacji. Zatem zarówno brak świadectwa pracy, jak i dokonana przez pracodawcę w takim dokumencie ocena charakteru zatrudnienia pracownika nie jest dla sądu wiążąca.

Z tego też względu, mając na uwadze treść świadectwa pracy wystawionego przez pracodawcę wnioskodawczyni tuż po ustaniu stosunku pracy, a także ze względu na znajdujące się w jej aktach osobowych dokumenty, m.in. w postaci kwestionariusza osobowego z 1973 r. oraz karty zatrudnienia w Biurze (...) nie można podzielić stanowiska apelującej o wykonywaniu przez nią w całym okresie pracy w warunkach szczególnych. Z dowodów tych wynika bezspornie, że dopiero od 1 lipca 1976 r. D. G. (1) wykonywała pracę kopisty ozalidowego, która wymieniona jest w wykazie A, w dziale XI pod poz. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jako praca w przemyśle poligraficznym przy bezpośredniej obsłudze aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz produkcji i obróbce drukarskich form kopiowych i form drukowych. Również w zarządzeniu nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 1 sierpnia 1983 r. wymieniono stanowisko zarówno kopisty offsetowego, kopisty chemigraficznego oraz kopisty światłodrukowego.

Natomiast we wcześniejszym okresie wnioskodawczyni była m.in. pomocnikiem kopisty ozalidowego (od 1 października 1973 r.) i wywoływaczem rysunków (od 1 stycznia 1975 r.), które to stanowiska nie zostały wymienione w żadnym z ww. aktów, co uniemożliwia zaliczenie ich do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Z tych powodów, wobec nieudowodnienia przez wnioskodawczynię koniecznej do przyznania rekompensaty przesłanki co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, jej apelacja została oddalona w oparciu o art. 385 k.p.c.

SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Monika Kiwiorska-Pajak SSO del. Artur Tomanek

R.S.